

Lustar och olustar

I pornografin framställs män och kvinnor som jämbördiga kombattanter i en djungel av lustar. Men det är män som tilltalas – kvinnor får hålla till godo med autoerotik och konsumentupplysningssex.

ANJA HIRDMAN

Hur ska pornografi förstås? Som ett av de få områden där kvinnors lust är uttalad och rikrad mot personlig tillfredsställelse, eller som en av förtryckets tydligaste mekanismer? Både i den allmänna debatten och i forskningen går åsikterna vitt isär, för detta är ett minerat område på många sätt. Hårdpornografiska filmer och tidningar har en oöverträffbar förmåga att väcka starka reaktioner – från avsky och äckel till upphetsning.

Diskussionerna tenderar ständigt att hamna i två motsatta positioner där litet eller inget utrymme finns för nyanser. Antingen är man för eller emot. Vad dessa för eller emot

består i har dock varierat. Under sextiotalet när den så kallade pornografifrågan debatterades livligt i Sverige, gällde det frisläppande kontra förbud. De som gjorde sina röster hörda var främst manliga liberaler som hävdade behovet av att låta gamla unkna konventioner försvinna, så att den naturliga sexualiteten kunde blomma fritt. Njutning och personlig tillfredsställelse var de utopiska visionerna kring det som skulle komma om restriktionerna försvann. Under senare år har debatten bytt fokus från frågor om effekt för (de manliga) konsumenterna av pornografi till effekten för de (kvinnliga) medverkande i den.

Ingen annan fråga ses heller utifrån så vitt skilda perspektiv inom feminismen som just den om pornografi. Här är några citatexempel från debatten i USA där diskussionen inte bara är tudelad utan även organiserad i politiska falanger:

Alla former av våld riktat mot kvinnors kroppar kan bli sexuellt för män: detta är pornografins sanna kärna (Andrea Dworkin 1985: 138).

Pornografi är utifrån en feministisk ståndpunkt en form av påtvingat sex... en institutionaliserad ojämlikhet (Catharine MacKinnon 1984: 325).

[P]ornografien kan faktiskt av-objektifiera kvinnor eftersom kvinnor kan använda den för att bekräfta sina egna njutningar och begär (Judith Kegan, citerad i Strossen 1995: 165).

[E]n kvinna som njuter av pornografi [...] är på sätt och vis en rebell. Hon insisterar på att få tillgång till en aspekt av sin sexualitet som har definierats som ett skyddat manligt område (Ellen Willis, citerad i Strossen 1995: 174).

De diametralt olika perspektiv vi möter hos förespråkare respektive motståndare ska här diskuteras. Syftet är att försöka förstå varför pornografi är ett så svårgripbart område och vilka fallor de olika positioneringarna kan innebära.

Ambivalensen kring vad pornografi är syns även i försöken att finna en enhetlig definition. Enligt den kanadensiska lagstiftningen är ett verk pornografiskt om det kombinerar ”explicit sexuell framställning (innehåll) och en uppenbar eller föregiven intention att egga upp sin publik sexuellt” (Government of Canada 1985: 53-54). Straffrättsliga förklaringar till vad som utmärker ett pornografiskt material generellt finns inte i Sverige.¹ Däremot kan

man i propositioner och lagförarbeten finna en liknande utgångspunkt där det är den tänkta effekten som etablerar en pornografisk status:

Bilder som enligt vanligt språkbruk och allmänna värderingar är pornografiska. Med pornografisk borde [...] förstås en bild som, utan att besitta några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöjlt och utmanande sätt återger ett sexuellt motiv. [...] Avgörande torde vara vilket syfte framställningen har. Om ändamålet med framställningen väsentligen är att påverka åskådaren sexuellt kan det vara fråga om en pornografisk produkt (KU19, proposition 1997/98:43).

Det som således anses karakterisera pornografi är kombinationen av två delar – (sexuellt) innehåll och (sexuell) effekt. Det är hopblandningen av dessa två element som skapar pornografins lockelse, svårigheterna att finna entydiga definitioner och förvirring i debatten.

Mjuk- och hårdporr

Idag finns en medial genreupplösning där tidningar och tv är fyllda av berättelser med sexuellt innehåll som förut hade sin plats inom en specifik herrtidningstyp. Kända och okända personer svarar villigt på de mest intima frågor om onani, g-punkter och sexuella preferenser. Med erotiska kittlingar säljs allt ifrån försäkringar till rengöringsmedel. Hur skiljer sig då dessa sexuella uttryck från pornografiska mediegenerer?

Mjukpornografiska framställningar av kvinnor är idag allmänt accepterade och betraktas inte längre som pornografi av gemene man. Produkter säljs med bilder på kvinnor i förföriska poser. Tagen av kameran, så att säga, i ett ögonblick av autoerotism är kvinnan uppfylld av sin egen sensualitet och njuter av sin kropp, sina underkläder, sin bild i

spegeln, sitt nya schampo eller sin hudkräm. Bilderna har ofta en "stolen candid"-karakter, som om hon inte visste att hon blev sedd. Av alla pornografiska konventioner är denna den som är mest förknippad med representationen av kvinnor. Män visas sällan eller aldrig på detta sätt, med undantag för erotiska bilder av män riktade till andra män.

I det så kallade allmänna medvetandet ses alltså inte dessa framställningar som pornografiska trots att de "återger ett sexuellt motiv". Är det då det tänkta syftet som gör dem icke-pornografiska? Det begär som ska väckas ska ju leda till varukonsumtion och inte masturbation eller annan sexuell tillfredsställelse.

Om mjukpornografiska uttrycksformer knappast väcker några ramaskrin gör hårdpornografiska det desto ljudligare. De sistnämnda karakteriseras av samlagsscener eller liknande med två eller flera personer och erekta manliga organ. Karakteristiskt är också anspråket på realism. Publiken ska övertygas om att det som visas verkligen händer, att personerna faktiskt ligger med varandra. Detta görs bland annat med hjälp av så kallat "cum-shot" (eller "money-shot"), det vill säga synliga bevis på mannens utlösning (Williams 1990). I ändlösa upprepningar avslutas alla berättelser med denna vätskeuppvisning, dels som signal på händelsernas slut, dels för att etablera deras trovärdighet. Behovet av dessa bevis syns i oviljan att låta ett samlag mellan aktörerna fullbordas så att säga i varandra (så kallat "meat-shot") eller att filma scener där utlösningen skulle förbli osynlig. Till skillnad från detta synliga bevis på mannens lust är kvinnans lust inte lika enkelt "bevisad". Visualiseringen av kvinnors njutning görs i stället med ansiktsuttryck, kroppsposer samt verbala eller textmässiga "bekännelser".

Det som skiljer pornografiska filmer och

bilder från de mer dokumentära genrerna är således inte uttrycksformen utan dess tänkta effekt. Pornografi ska fungera fantasieggande för publiken – ge personlig tillfredsställelse eller leda till ett direkt agerande med en eller flera personer.

Som genre arbetar pornografin med både hyperrealism och fantasielement. Det är också detta som skapar tudelningen mellan motståndare kontra förespråkare. Medan den ena sidan ser genrens uttrycksformer som kvinnoförnedrande, då det är verkliga personer som lånar ut sina kroppar för publikens tillfredsställelse, anser den andra sidan att pornografi bör betraktas som en fantasiupplevelse. I det första fallet leder det till ett ifrågasättande av genren utifrån dess realistiska produktionsprocesser. Verkliga människor agerar eller är snarare inbegripna i det vi ser utspela sig. Det är även i realismanspråken som påverkan på publiken anses ligga, särskilt hos unga män, som får se vad kvinnor "vill". Den andra falangen betonar snarare frågor om rätten till sexuella fantasier av vilket slag det än må vara, sexualitetens normalitet och yttrandefrihet.

Anti-pornografiska problem

För en stor del av den anti-pornografiska falangen är emellertid genrefrågan inget problem då pornografi i sig ses som ett uttryck för kvinnoförnedring. Catharine MacKinnon, professor i juridik, och författaren Andrea Dworkin tydliggör denna definition:

Pornografi [är] det explicita sexuella underordnandet av kvinnor i bilder och/eller ord (citerad i Strossen 1995: 106).

Enligt Dworkin och MacKinnon har njutning sina rötter i skillnader och skillnader är hierarkiska. Det är erotisering av över- och underordning som skapar genus, och under-

ordningen av kvinnor är heterosexuallitetens signum.

Deras analys av pornografi fungerar därmed som en kritik av (hetero)sexualiteten som sådan, där pornografi är teorin och våldtäkt praktiken:

Jämför offers beskrivningar av våldtäkt med kvinnors beskrivningar av sex. De är mycket lika... Den stora skillnaden mellan samlag (normalt) och våldtäkt (onormalt) är att det normala sker så ofta att ingen ser något fel med det (citerad i Strossen 1995: 108).

Pornografi är i detta perspektiv inte en genre utan ett symptom på mäns sexualitet och som sådan uppbyggd kring makt-hierarkier. Därför hamnar Dworkin och MacKinnon i den något paradoxala positionen att det inte alltid krävs kvinnors medverkan för att det pornografiska materialet ska vara misogynt. Även bilder på män kan illustrera kvinnors underordning: "användningen av män, barn, transsexuella istället för kvinnor... är pornografi". Också homosexuella sexualakter faller under denna över/underordningstolkning:

Knullande kräver att mannen utför en handling mot någon med mindre makt. Den som blir knullad stigmatiseras som kvinna under akten även om personen inte är kvinna i anatomisk mening (Dworkin 1979: 106).

Dworkins och MacKinnons åsikter har haft, och har, ett mycket stort inflytande på hur pornografi diskuteras, inte bara i USA.² Deras argument tydliggör också föreställningar som återfinns i andra diskussioner, dock inte alltid lika uttalade. Detta gäller särskilt ideer om könen väsensskilda sexualitet.

Pornografi är här ett uttryck för manlig sexualitet och manlig sexualitet degraderar och underordnar kvinnor per definition. Kvinnor är offer och män aktörer som utövar sin

makt över kvinnor via sin sexualitet. Om den sexuella akten i sig visar mäns makt över kvinnor blir naturligtvis bilder eller ord som illustrerar detta en del i förtryckets mekanismer.

Ett av de starkaste och vanligaste argumenten mot pornografi är att det genererar och relaterar till verkligt våld riktat mot kvinnor. Frågan om huruvida pornografi påverkar konsumenten och i så fall hur har emellertid visat sig vara omöjlig att vetenskapligt bevisa. Vad som kan konstateras är att "den enda handling pornografi veterligen direkt orsakar är enskild masturbation" (Vidal, citerad i Strossen 1995: 247).

Men pornografi sägs även påverka maktrelationer mellan könen på ett mer övergripande plan: "Den får hierarkier att kännas som sex: den får tvång och våld att kännas som sex: den får ojämlikhet att kännas som sex. Pornografi bevarar sexism sexigt", förklarar till exempel John Stoltenberg (1993). Dessa och liknande påståenden tillskriver pornografin ett enormt inflytande över samhällsstrukturer. Är det verkligen pornografi som erotiserar maskulin överordning? Skulle då inte detta maktproblem som så många av oss försöker förstå vara ganska enkelt att isolera och komma tillrätta med? Vad är det som gör beskrivningen och/eller uppvisningen av sexuella akter, förnedrande eller ej, till ett större problem än till exempel utbildningsfrågor?

Att isolera pornografi från annan kulturell produktion kring genus är kanske det största problemet med den anti-pornografiska falangen. På detta sätt mystifieras detta område samtidigt som man förbiser frågor om vad som utmärker dess genretilltal, dess undergenrer, dess konventioner, liksom vari lockelsen består. Vad som bör lyftas fram är att pornografin inte är specifik i sin representation utan delar konven-

tioner och regler med framställningar inom en mängd andra områden vilka inte anses vara lika problematiska.

Om pornografi diskuteras som det mest explicita området för förtryck av kvinnor missar man lätt målet. Det kan även leda till att frågan om makt och genus isoleras när diverse grupper enas om att pornografin underordnar kvinnor – en underordning som emellertid varken stör eller sticker i ögonen inom andra samhällsområden.

Njutning och makt

Är det så att svårigheten med att definiera och förstå pornografi inom feminismen beror på att det inte i första hand är en fråga om över- och underordning mellan könen? Gayle Rubin hävdade 1984 att:

[F]eminismen, en diskurs vars objekt är organiseringen av genusförtryck, kanske inte är den mest lämpade eller adekvata diskursen för att analysera sexualitet, i relation till vilken den blir "irrelevant och ofta missvisande" (citerad i Kipnis 1992: 374).

Här kan man diskutera vilken betydelse som läggs i en "feministisk diskurs" – beskrivningen av ett pornografiskt medium och dess utveckling kan naturligtvis analyseras ur ett genusperspektiv, av den enkla anledningen att kvinnor och män samt deras (sexuella) relation är ett av dess teman.³ Påpekandet är dock intressant då det öppnar upp för tolkningar där sökande efter "bevis" på kvinnors underordning inte alltid behöver vara ledmotivet. Kaite Berkeley (1995) hävdar exempelvis att olikheten mellan könen löses upp och problematiseras i pornografigenren. Här möts de båda könen som jämbördiga kombattanter i en djungel av lustar.

Diskussionerna kring pornografi som ett uttryck för manlig sexualitet leder lätt in i

essentialistiska tankebanor. Här mer än antyds en syn på kvinnors sexualitet där normen är det kärleksfulla och icke-våldsamma. Att definiera pornografi som manlig är att producera och lansera en syn på kvinnors sexualitet som homogen och väsensskild från mäns. Om vi i stället hävdar likheten i lusten men olikheten i hur den uppmuntras, tilltalas kontra negligeras eller problematiseras blir pornografin en politisk fråga därför att den tillskrivs en manlig publik. Man kan fråga sig vad som händer med det explicita fokus på sexualitet som en rättighet och en del i självförverkligandet som en stor del av 1970-talets kvinnorörelse hade. Förvisso var den politiserade sexualitetsdiskursen ofta baserad på tankar om en annorlunda kvinnlig sexualitet – den känslobaserade – men inte bara. Här fanns tankar om kvinnors rätt till en sexualitet och vilja till sexuellt utforskande av såväl sin egen som diverse partners kroppar och lustar. Utan tankar på familj eller på morgondagen.

Det som hindrat kvinnor att leva ut sin sexualitet var, som Germaine Greer uttryckte det, att de tillskrivits en passiv sexuell funktion: "[A]vledningen och perverteringen av kvinnlig energi förnekar den kvinnliga sexualiteten och ersätter den med femininitet eller icke-sexualitet" (Greer 1971: 59).

Det är ironiskt att den anti-pornografiska feministiska positionen inkorporerar de flesta av de myter kring genus och sexualitet feminismen har kämpat för att komma ifrån och dekonstruera. Trots att kvinnor köper, hyr och läser pornografiskt material betraktas det fortfarande som en manlig domän.

En orsak till den obalans pornografi anses illustrera sägs vara att den "produceras av män, konsumeras och ses av män men utförs av kvinnor" (www.columbia.edu/~jm456).

Detta stämmer dock inte vare sig för mjuk-

eller hårdpornografi. Mjukpornografiska bilder riktar sig idag lika mycket (om inte mer) till en tänkt publik av kvinnor som av män, och i hårdpornografien är män delaktiga och synliga i berättelserna. Man bör heller inte glömma att "mainstream"-pornografins grundelement är könsens lika starka sexuella begär. Karaktärernas villighet att delta i handlingarna är avgörande och något man ständigt försäkrar publiken om. Pornografien går i detta avseende emot ideér om en naturlig annorlunda kvinnlig sexualitet. Detta faktum brukar avfärdas eller förklaras som en manlig fantasi om den ständigt tillgängliga kvinnan som aldrig säger nej. Men varför skulle kvinnors uttalade lust vara en manlig fantasi?

Vi bör ställa oss frågan vad det är som är "manligt" med pornografi. Om vi tänker på dess nuvarande uttrycksformer eller snarare tilltalsformer kan svaret verka uppenbart. Pornografi är en genre som riktar sig huvudsakligen till män och görs av män. Men också här finns motsägelser. 1991 var mer än 40 procent av dem som hyrde pornografiska videofilmer i USA ensamma kvinnor eller kvinnor tillsammans med män (Strossen 1995: 144).

Om vi ser till pornografins tänkta effekt – sexuell upphetsning – finns inte samma uppenbara skiljelinje. Vad är det i ett material vars syfte är att hetsa upp publiken som gör det "manligt"? Är det visualiseringen av sexualakter, eller är det den sorts akter vi får se? Eller är det själva det lustfyllda seendet? Bilder av kopulerande personer kan vara stötande för en publik som inte är van att se denna form av närgångna bilder. I detta perspektiv visar pornografien upp en "grotesk" kropp där håll, hår, safter etc. som vanligtvis inte förknippas med offentligt uppvisade kroppar står i fokus. Denna visuella ovana gäller framför allt kvinnor för vilka utbudet är minst sagt begränsat på detta område. En tra-

ditionell och än idag ofta lanserad myt är att kvinnor inte njuter av pornografiska bilder. Att texter riktade till kvinnor däremot är mer eller mindre pornografiska är allmänt accepterat, och en stor del av den så kallade tant-snusklitteraturen beskriver samlagsscener ingående. Den visuella pornografien har emellertid alltid setts som genus-specifik. I medier riktade till kvinnor, såsom veckotidningar och kvällstidningsbilagor, där sexualitet diskuteras följs texten genomgående av tecknade illustrationer av kön eller softlinsade parbilder tagna ovanför midjan. Allt för att understryka ett mer pedagogiskt, utlärande syfte snarare än ett upphetsande.

Vad som gör ett sexuellt material "kvinnligt" eller "manligt" är således inte i första hand innehållet utan formen (bild eller text) samt den tänkta effekten (upphetsning eller varuköp/lärande).

Att den visuella "oviljan" skulle vara biologiskt medfödd snarare än baserad på konventioner och traditioner bör betvivlas. I Masters och Johnsons studier gjorda i USA visades exempelvis pornografiska bilder för både kvinnor och män varefter deras fysiska reaktioner mättes. Männerna uppgav att de blivit upphetsade medan kvinnorna hävdade det motsatta. Trots det visade de fysiska mätningarna att båda könen reagerat på samma sätt – det vill säga med upphetsning.

Förespråkarnas problem

Problemet hos den förespråkande sidan är i sin tur oviljan att diskutera pornografins produktionsprocesser som ett åtminstone möjligt problem. Eller åtminstone betydligt mer problematiskt än skriven text vilken skiljer sig markant ifrån filmens audiovisuella form eller tidningsfotografiers autenticitetsstatus. Därför hävdar man kategoriskt dess funktion som fantasieggande och negligerar

frågor som alla realistiska genrer kan väcka, till exempel om deltagarnas villighet, eller frågor om huruvida efterfrågan på vilka akter som helst alltid ska tillgodoses utifrån tanken om betraktarens suveränitet.

Naturligtvis har argumenten om frigörelse sitt berättigande. Varför skulle inte kvinnor tycka om pornografi? Kvinnor bör ha rätten, som män alltid har haft, att ha sexuella fantasier och använda sexuellt material för sin egen njutning. Och visst är argumenten om att bara en viss typ av sexualakter är normal, liksom att det alltid för kvinnor krävs kärlek med i bilden, förlegade?

Samtidigt hamnar man lätt i en fälla om alla former av pornografiskt material okritiskt ska godtas för argumentationens skull. Samma kritiska frågor måste kunna ställas när det gäller pornografi som när det gäller andra genrer. Detta innebär att en kritik av pornografisk film som genre, eller av dess undergenrer, inte behöver innebära en kritik av pornografi som uttrycksform generellt. En kritik av Hollywoodfilmens stereotypiseringar av Henne och Honom innebär ju inte att man ratar romantik som tema i böcker, noveller, utställningar eller andra typer av filmer. Man bör också uppmärksamma att den form av sexualitet en stor del av pornografin uppvisar är konventionell. Till skillnad från den ofta lanserade självbilden som tabubrytande, kan vi se hur pornografins användning av sexualitet opererar inom ett område fullt av strikta regler för vad som får visas och inte. Man är därmed beroende av en viss form av censur i samhället för att kunna behålla sin mytiska tabubrytande status.

Pornografin är inte heller statisk i sitt uttryck eller innehåll utan förändras under olika epoker, och beroende på i vilket medium den figurerar. Därför måste den både sättas in i ett genreperspektiv och historiseras

om vi ska uttala oss om dess innehåll och särdrag.

Formmässigt har exempelvis uppvisningen av ett realistiskt skeende alltid ingått som ett pornografiskt element men uttrycken för detta "sanna" har varierat. Införandet av hyperrealismen idag följer en mer allmän medial utveckling där autenticitet blivit ett allt vanligare publikgrepp.⁴ Så kallad reality-tv, dokusåpor etc. opererar med att visa det "verkliga".

Lockelsen är "avslöjandet" av det fördolda, där kameraögat låter oss ta del av vad andra gör, säger och tycker såväl på baren som i badrummet och i sängen. Pornografin är här en del av ett allmänt medialt tilltal där vi som publik alltmer tilldelas rollen som "peeping Tom"-karaktärer.

Medialiserad sexualitet

Oviljan att diskutera pornografi utifrån ett genreperspektiv, det vill säga dess olika uttrycksformer – vilken sida man än tar del av – kan ha sin förklaring i en ovilja att överhuvudtaget teoretisera detta ideologiskt och politiskt laddade område. Positioneringar i för eller emot läser gärna diskussionerna. För att komma vidare bör vi fråga oss vad som utgör det egentliga problemet. Svaret är, som jag ser det, att söka förstå hur representationer av genus upprätthåller och bevarar rådande maktstrukturer. Med fokuseringen på pornografi riskerar man att förbise andra typer av ord och/eller bilder som framställer kvinnor som en underordnad grupp, framställningar som har en oproblematiserad och allmänt accepterad status. Det ordinära medieflödet – tv, film, reklam, dagspress – kan tänkas ha större påverkan och del i reproduktionen av genusstereotyper än pornografi, inte bara för att människor möter dessa medieområden ständigt och i betydligt tidigare ålder än de

möter pornografi, utan just för att det är det ordinära och vardagliga utbudet.

Problemen med pornografi gäller således även medier i allmänhet. Män ges makten och privilegiet att föreställa sig och framställa kvinnokroppar utan att någon motsvarande framställning av manskroppar sker. Samtidigt som pornografi definieras som ett manligt område diskuteras det utifrån frågor om kvinnors sexualitet – deras lust eller icke-lust. Frånvaron av problematiseringar kring maskulinitet och manskroppen visar den nästan orubbliga självklarhetsposition som manlig sexualitet har – den driftstyrda naturliga lusten som tilltalas utifrån tillfredsställelsens manualer.

Därmed blir pornografin, såsom en stor del av vår offentliga (bild)miljö idag, ett bekräftande av en maskulin lustfylld subjeksposition. En position män placeras i redan som små där deras sexuella utlevelser inkorporeras som en naturlig del i att bli man. Alltifrån barnbokshjälten Sunes flirtande upptäckter på väg in i vuxenvärlden till herrtidningens uppmuntrande inlotsning i älskogens lustar – det är den oproblematiska lusten som tilltalas och som utmärker föreställningarna om mannens sexualitet.

Om den sexualdiskurs han härbärgerar är den lustfyllda, är hennes i det allmänna utbudet den relationella och probleminriktade. Här lyser tilltalet med inriktning på personlig tillfredsställelse med sin frånvaro. Det begär en tänkt publik av kvinnor ska känna är den narcissistiska njutningen som skönhetsvårdande aktiviteter sägs ge. Allt för att väcka någon annans lust.

Utmärkande för en stor del av det medialiserade talet om (hetero)sexualitet idag, är motviljan att tilltala kvinnors sexualitet utifrån samma självklara inriktning på tillfredsställelse (som vi bland annat finner i

pornografin). Föreställningar om sexualitet och representationer av könsrelation produceras idag i en uppsjö av skilda medier vid sidan av de (hård)pornografiska.⁵ I denna allmänna medialisering av sexualitet finns en tydlig genusuppdelning mellan lust och icke-lust.

Här erotiseras alla frågor som rör förhållandet mellan kvinnor och män efter samma gamla mönster där själva essensen av det kvinnliga likställs med förmågan att väcka begär, en bild som är så väl etablerad i vår kultur att den framstår som ”naturlig”. I det offentliga rummet framställs kvinnan som en erotisk symbol för andra syften än den egna tillfredsställelsen.

Medan medier gjorda av kvinnor för kvinnor utan problem anammat mjukpornografiska bildspråk och budskap – som till sin form baseras på en autoerotisk begärlighet – tilltalar de aldrig sin publik efter pornografins subjektiva tillfredsställelsesmekanismer. Tal och föreställningar om kvinnors utlevande sexualitet levereras fortfarande enbart till en tänkt manlig publik.

NOTER

1. I Sverige avkriminaliserades pornografi 1971 utan inskränkande restriktioner. Efter starka reaktioner blev dock barnpornografi straffbar 1980.
2. 1985 fick de med stöd från konservativa partier i Kanada igenom en lag mot pornografiska uttrycksformer.
3. Vi kan även argumentera mot uppdelningen av klass och genus som två separata utgångspunkter. Den historiska uppkomsten av kapitalistisk klassformation är sammanbunden med framväxten av en särskild definition av manlighet och kvinnlighet, i sin tur bundna vid definitioner av ras och nation. Klassrelationer strukture-

ras och förankras av/via motsatta genusrelationer. Genusskillnader har uppkommit ur och setts som nödvändiga för social ordning i både för- och efterkapitalistiska samhällen. Skapandet av den moderna klassantagonismen är lika beroende av skapandet av genusantagonism som vice versa. Se Ballaster et al. 1991.

4. Fram till mitten av 1970-talet fanns till exempel inte samma centrerings på manlig orgasm för berättelsens slut eller trovärdighet. Såsom Williams (1990) visar var de så kallade meat-shoten det vanliga, det vill säga samlagsscener där akten skedde med könen inuti i varandra.
5. Att definiera vår tids utbud som en sexualisering av medierna, vilket ofta görs (Hartley 1994 med flera), implicerar att sexualitet är ett redan definierat och fastslaget område vilket sedan återges eller används i diverse medier. Därmed vrids fokus från mediernas funktion i konstruerandet av hur sexualitet definieras och uttrycks.

LITTERATUR

- BALLASTER, R., BEETHAM, M., FRAZER E. & HEBRON, S. (1991) *Women's Worlds. Ideology, Femininity and the Women's Magazine*, MacMillan.
- BERKELEY, KAITE (1995) *Pornography and Difference*, Indiana University Press.
- DWORKIN, ANDREA (1979) *Pornography: Men Possessing Women*, E.P. Dutton.
- (1985) "Against the Male Flood: Censorship, Pornography and Equality", *Harvard Women's Law Journal* 8.
- GREER, GERMAINE (1971) *The Female Eunuch*, McGraw-Hill.
- HARTLEY, JOHN (1996) *Popular Reality. Journalism, Modernity, Popular Culture*, Arnold.
- KIPNIS LAURA (1992) "(Male) Desire and (Female) Disgust: Reading Hustler", Lawrence Grossberg, Cary Nelson & Paula Treichler (red.) *Cultural Studies*, Routledge.
- MACKINNON, CATHARINE (1984) "Not a Moral Issue", *Yale Law and Policy Review* vol. 2.
- Sexploitation: Anti-Pornography Feminism and Dreams of Equality*, <http://www.columbia.edu/~jm456/feminism.htm>
- STOLTENBERG, JOHN (1993) "Pornography and Freedom", Diana E.H. Russell (red.) *Making Violence Sexy: Feminist View on Pornography*, Teachers College Press.
- STROSSEN, NADINE (1995) *Defending Pornography. Free Speech, Sex, and the Fight for Women's Rights*, Abacus.
- WILLIAMS, LINDA (1990) *Hardcore. Power, Pleasure and the "Frenzy of the Visible"*, Pandora Press.

SUMMARY

This article discusses some of the problems with pornography, or more properly why pornography is such a problematic field for feminists. It also focuses on some of the problems to be found in anti-pornography arguments – especially their implicit understanding of female and male sexuality as two distinct areas. By seeing pornography from a media perspective – and therefore including questions of genre and modes of address – one can get a clearer view on how pornography – soft or hard – operates in different media.

The expression 'the sexualising of the media', is often used as a way of understanding the fact that sexuality as a thematic mode is widespread nowadays in many different kinds of media outlet. The expression, however, implies that sexuality is an already defined area. It is more accurate, I argue, to see this development as an expression of the 'medialization' of sexuality.

In mainstream media there are two different kinds of sexual discourse, which are highly gendered. Male sexuality exists within a pleasure-discourse more concerned with

the actual act (how to do it and with whom). The focus is on personal satisfaction which is based in turn upon the idea of male sexuality as "natural" and unproblematic. When women are the media targets the approach is more problematic as female sexuality tends to operate and be discussed in terms of a public problem-discourse (child care, abortion, conceptions, diseases, divorce etc).

The question is what is masculine about hardcore pornography and why this is seen as an exclusively male concern. I argue that it is the visual representation per se that gives pornography its gendered status. Pornography for women is both more textually based and more acceptable. Therefore, what genders a sexual material, depends not so much on its content but on its form (images or words) and

the effect sought (arousal or a purchase).

One of the problems with media output today is, I argue, the failure to define and address the question of female sexuality as a source of personal pleasure. Female sexuality has more of a representational form, whereby women function as erotic public symbols who are there for the pleasure and desire of others. This autoerotic pattern is evident not only in products for men but in the types of media that are aimed at a female audience such as magazines, advertisements etc.

ANJA HIRDMAN

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Stockholms universitet
Box 27861
106 91 Stockholm